

רמב"ם יד החזקה הלכות קדוש החדש פרק ו

והשעה מחולקת לאלף ושמונים חלקים ולמה חלקו השעה למנין זה לפי שמנין זה יש בו חצי ורביע ושמיני ושליש ושתות ותשיע וחומש ועישור והרבה חלקים יש לכל אלו השמות:

כף החיים על או"ח סימן ד

ובשם הרמ"ע מפאנו בספר אלפסי זוטא פרק הישן כתב דשיעור נשימה אחת מתתר"ף בשעה

ספר בני יששכר - מאמרי ראש חודש - מאמר א

(ו) תשכיל עוד ותדע, מספר תתר"ף הוא מנין י"ה פעמים חס"ד, והנה כך הם הרגעים בכל שעה, כל הנשמה תהלל י"ה על כל נשימה ונשימה מחדש הש"י החיות בחסדו [ברכות נג ע"ב] כי החיות רצוא ושוב [יחזקאל א יד], וזהו לא המתים יהללו י"ה ואנחנו נברך י"ה מעתה ועד עולם [תהלים קטו יז], והנה יתרון החלקים של כל חידוש החדש שאינם מגיעים לשיעור שעה הלא הם תשצ"ג [ר"ה כה]. מנין ו"ה פעמים חס"ד, (רק אחד נוסף לכלול אחדות אלופו של עולם בכל הנהגה, לרגעים יבחן את נבראיו לנהגם בחסד), והנה ו"ה הוא סוד הזמן (זמ"ן בגימטריא מ"ה ב"ן) הוא רמז הזמן המתחלף בכח המחלף את הזמנים בכל חדש לחדשו יבכר, ויש בעבור זה בין כל חדש העבר לחדש הבא תשצ"ג חלקים מנין ו"ה פעמים חס"ד, נ"ל:

רמב"ם יד החזקה הלכות קדוש החדש פרק ו

(ו) כשיהיה עמך ידוע מולד חדש מן החדשים ותוסיף עליו אי"ב תשצ"ג יצא מולד חדש שאחריו ותדע באיזה יום מימי השבוע ובאיזו שעה ובכמה חלקים יהיה:

(ז) כיצד הרי שהיה מולד ניסן באחד בשבת בחמש שעות ביום ומאה ושבעה חלקים סימן להם אהק"ז כשתוסיף עליו שארית חדש הלבנה והוא א י"ב תשצ"ג יצא מולד אייר בליל שלישי חמש שעות בלילה ותשע מאות חלקים סימן להם ג"ה תת"ק ועל דרך זו עד סוף העולם חדש אחר חדש:

(ח) וכן כשיהיה עמך ידוע מולד שנה זו ותוסיף שאריתה על ימי המולד אם פשוטה היא שארית הפשוטה ואם מעוברת היא שארית המעוברת יצא לך מולד שנה שלאחריה וכן שנה אחר שנה עד סוף העולם והמולד הראשון שממנו תתחיל הוא מולד שהיה בשנה הראשונה של יצירה והוא היה בליל שני חמש שעות בלילה ומאתים וארבעה חלקים סימן להם בהר"ד וממנו הוא תחלת החשבון:

PowerPoint Handout

תוספות על ראש השנה דף ח/א

לפי שהמונה מבריא את העולם לא מונה ר"ה עד יום ששי שנברא אדם הראשון ובשעה תשיעית נצטווה כדאמר פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' לח): ומסתמא אז קדש החדש ומשקדש החדש ע"כ היה המולד ו' שעות קודם דשית שעי מכסי סיהרא ונמצא המולד בתחילת שעה ט"ו דהיא שעה שלישית של יום וסימן וי"ד פי' ביום ו' בסוף שעה י"ד היה המולד מאחר שלא היה ר"ה עד יום ו' שקידש אדם הראשון החדש נמצא שנברא העולם בכ"ה באלול ואותה שנה של תוהו שמונין משום דיום אחד בשנה חשוב שנה וכשתדקדק על מולד ניסן של תוהו שלפני תשרי של יישוב שבו נברא אדם תמצא מולד ניסן ברביעי בתשע שעות תרמ"ב חלקים שאתה צריך להשליך ב' ד' תל"ח לאחרי ב' ימים ד' שעות תל"ח חלקים ומולד תשרי של תוהו שלפניו שנמצא ב' ה' ר"ד

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף י/ב

תניא רבי אליעזר אומר בתשרי נברא העולם... רבי יהושע אומר בניסן נברא העולם

תוספות על ראש השנה דף כז/א

ומה שיסד ר"א הקליר בגשם דשמיני עצרת כר"א דאמר בתשרי נברא העולם ובשל פסח יסד כר' יהושע אומר ר"ת דאלו ואלו דברי אלהים חיים ואיכא למימר דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן ודכוותה אשכחן בפרק עושין פסין (עירובין דף יח. ושם) גבי אדם שעלה במחשבה לבראות שנים ולבסוף לא נברא אלא אחד:

חזון איש
בני ציון
ביאור הגר"א

רבנו בחיי על בראשית פרק א פסוק ב

ויש לך לדעת גם כן כי מולד תשרי שבו נברא העולם היה בהר"ד אילו נבראו המאורות, ומאין נודע זה ממולד ניסן הבא מאחרי, אבל מאחר שהמאורות לא נבראו עד יום רביעי אנו יודעין בברור שמעולם לא היה בהר"ד אבל הוא החשבון האמיתי אצל חכמי התכונה:
...ויש לך לדעת כי יש בידינו קבלה בפסוק זה של בראשית שממנו יוצא שם בן מ"ב המיוחס למדת הדין עד בי"ת של בהו אך על ידי צירופים רבים, ואם תאיר עיני הלב תמצא בו המנין של בהר"ד שזכרתי למעלה והוא רשום בפרשה ואותיותיו ארבעתם בין כל אות ואות מ"ב אותיות, והמשכיל יבין יוכל להבחין כי אין זה דרך מקרה אבל הוא מופת גמור על חידוש העולם כי בטרם הרים יולדו ולא היה בהר"ד היה מדת דינו של עולם במקום בהר"ד פועל באין כלי ומוציא כלי למעשהו, וזהו מבואר:

ספר בראשית פרק א

(א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:

(ב) וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבַיּוֹ וְחֹשֶׁךְ: עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם:

(ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אור וַיְהי אור:

(ד) וַיִּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

Some *Tishrei* Moladot Formulas

<http://hebrewcalendar.tripod.com/tishmol.html> - Remy Landau

In the following

B = 2d 5h 204p = BaHaRaD
m = 29d 12h 793p = traditional period of one lunar month
S = $235 * m / 19 = 9,467,197.6315789\dots$ *halaqim*
HY = Hebrew Year of interest
iy = HY MOD 19
MT = *molad of Tishrei*

1. The most commonly known formula

MT = $\text{INT}((235 * \text{HY} - 234) / 19) * m + B$

2. Landau's Variant 1

MT = $13 * (\text{HY} - 1) - \text{INT}((12 * \text{HY} + 5) / 19) * m + B$

סימן קלח

ג) בתר ר"ה ח' צ' נתקפו כמה נחלקו ר"ח ור"י או נברא העולם

בניסן או בשתי הלל אפשר לברר ע"י המולד, והגרי"א

אר"ח סי' תקפ"א כתב דאין נפקותא במניינת ונראה דר"ל דכיון

דבזמן ר"ח ור"י נמצא המולד והתקופה על חשבון שמואל ראשון

בהר"ד בשנת התוכי ומולד של אדכ"ר וי"ד, ותקופת השני של אד"ה

ביום ד' ע"ז שעות, לא נחלקו על אמתת המולד והתקופה בזמנם,

אלא שנחלקו בעטם החשבון דר"ח סבר דבשתי נברא העולם וכ"כ

האמת דהתקופה היתה ביום ד' ע"ז שעות ונחלה השמש בתחלת ליל

ד' במזל בתולה כדי מהלך ע"ז שעות ואז נכנסה החמה לראש מאזנים

וזו תקופת השני כמשי"כ הר"מ פ"ט מהלכות קה"ת הי"ג, אי"ג שנתלה

בראש מאזנים והתחילה הטעמה בע"ז שעות כמשי"כ המפרש שם.

ור"י סבר דבניסן נברא העולם והיה המולד ד"ע תרמ"ג ומולד

השני שלאחריו וי"ד [וכ"כ רש"י ר"ה י"ב א' ד"ה חכמין]

ותקופה ניסן היתה ז"ע תרמ"ג קדם שנברא העולם ר"ל שנתלה

השמש בתחלת ליל ד' ערך ח' מעלות במזל עולה כדי מהלכה בז"ע

תרמ"ג. [ני"ב ח"ל רק ז' ימים, דברי תקופה ניסן בתחלת ד' והמולד

בעי תרמ"ג וע"כ דנתלה הלכנה באופן דהפגישה עם החמה היתה

עי תרמ"ג, וזה גורם להקדים זמן התקופה ממולד ראשון עי תרמ"ג,

וא"ל בניסן בעלת רק ז' ימים].

ראנן קו"ל כר"א ולפיכך אנו מניין תקופה ניסן בתחלת הלילה,

והא דמונין לתקופה מניסן ע"י בהגרי"א שם עמ"ס, ויש

להוסיף עט"ס למשי"כ המפרש פ"ט הי"ג שהשעה הפ"ה חלקים כבר

נחקבן לימים אלא שעד שתחזור רח"י בישראל לא יפסיד הדבר,

והנה הרוחנו כמה שאנו מקדימים ז"ע תרמ"ג כנגד שעה הפ"ה

המתקבן שאליו התחלנו מתשרי לא היינו עושין צ"ה שנים שבע

מעשרות והשח"א עש"ו צ"ה שנים ראשונות ז' מעשרות, וע"י

בספר עתים לצינה מאמר י"ב דעד מחזור רל"ח עולה השעה וחפ"ה

ליותר מ"ז ימים ובניסן ז"ע תרמ"ג לא נשאר רק עשרה ימים.

[א"כ, ע"י לק' סק"ח].

ג) בבהגרי"א חו"מ סימן ס"ז כתב לפרש דעת חו"י והגרי"א שאל

איחרו שנת השמיטה משום בהר"ד דחוכו, דס"ל

דבאמה שנת צריחת העולם שזידינו הוא משנת אדם הראשון והא

דמתחילין בהר"ד דקו"ל כר"י בראשית רבה פ' כ"ה דלא שימשו

המזלות בשנת המבול וחסר לנו שנה ולפיכך הקדמנו למחשב בהר"ד

שזה יותר שנת הלכנה ד"ה חת"י מבהר"ד עד וי"ד, וכן הא

דמניין ז"ע תרמ"ג משום שעד ניסן יש לנו י"ע שנה ומחנה, ותחת

שנת המבול שצריך לנכות הכנסנו ו' חדשים מתשרי עד ניסן וחסר

לנו רק ו' חדשים שהן צ' תקופות שמוחר החמה על הלכנה צהן ה'

ימים ו' שעות תרמ"ג, ומשתי הדבר כמו לחשבון הרמב"ם.

ונראה לדעת הרמב"ם קו"ל כר"א דשמשו אי"ג לכו"ע סבבו טעמתם

אלא שלא פעלו על הארץ וכדאמר ר"י במדרש שם שמשו אלא

שלא היה רשומן ניכר.

ולדעת הגרי"א יש לשי' לר"א במדרש שם דסבר שמשו איך נתישב

המולד והתקופה וי"ל דנחלקו במספר השנים ולר"א מנין

כר"י מוקדם שנה אחת, אבל לא יתכן לומר כן שהרי כל המנין

עד הורבן בית שני המנין מוכרע כדאמר ע"ז ע' ב' ור"א ור"י היו

בזמן חורבן הבית, וי"ל דלר"א אה"ג דאין התהלת החשבון מבהר"ד

אלא מו"י"ד, והא דמניין ז"ע תרמ"ג ס"ל לר"א דכשנתלה השמש

לא נחלה בתחלת עולה אלא תוך עולה עד שבעת המולד כבר נמצאה

החמה תוך עולה כמהלכה בז"ע תרמ"ג.

ולדעת הר"מ דאנו מניין שנת התוכי וס"ל דשמשו יש לשי' לר"י

דלא שמשו תקפה ל"י מולד דידן, וי"ל דסבר דמולד ניסן

ראשון היה ביום א' ו"ה שעות תל"ח והלכך כשהושבין בהר"ד למולד

השני של תוכי משתהו כשהושבין שנת המבול עם א"ה תל"ח של

מולד ניסן כשאין חושבין שנת המבול, והתקופה קדמה למולד ז"ע

תרמ"ג, ומיכרו יותר נראה דלכו"ע סבבו אלא שלא פעלו פשוטן.

ד) במה שהקשו על תקופת שמואל שאינה בדקדוק י"ל דמל"ו

כיו"צ צריבוע יותר על הטיגול וצאלכסו"א תרי חומשא

דזהו בכלל שיעירין ונחנה ההלכה לחשיב צקיו"ב שלא נתנו המלות

אלא

ה) ר"ה ח' א' תודיה לתקופות, וזה עט"ס למחשבי העיבור כ"ה

שמסירים נ"י, ר"ל חשבון המולדות מתחשב כפי שארית

של כל מחזור ומחזור ומלפנין כל השאריות, ומסירין את השבועות

השלימות והמותר הנשאר מלפנין עם בהר"ד שהוא מולד ראשון,

ועפ"ז ידענו יום המולד אחרי שהחשב יודע יום שהוא עימד כמה

הוא בחדש, לפי שאין ספק המולד רק בימים ולא בשבועות, וכל

שודע באיזה יום בשבוע יהיה המולד לא יספק באיזה שבוע, אבל

חשבון התקופות לא י"א עד שיחשב כל מספר הימים מתקופה א'י

עד יום שעומד בו החשב, ולפיכך מלאו קי"ז החשבון לחשוב מותר

התקופה על המולד במחזור י"ע שנה, ומלאו שעה וחפ"ה חלקים,

ומלפנין כל השעות וחלקים וכמה שעולה הן האיחור של התקופה

על המולד, אלא שמסירין ז"ע תרמ"ג מקדם, והנשאר אה"כ הוא

האיחור של התקופה על המולד, ולא נחבאר עט"ס הסרה הזאת,

ופירשו התו דעממו משום דאנו עושים ז' עיבורים בכל מחזור כדי

להשלים את שנת הלכנה לשנות החמה, ומלאו ד' עטמים י"ג מולדות

וי"ג פעמים י"ג מולדות משתוין עם ע"ז תקופות, ובמחזור הראשון

של צריחת עולם שאנו חושבין אנו חושבין שנה אחת של תוכי, ומלאו

דלא היו באמת רק י"ה שנה ולא היו במחזור זה רק ע"ג תקופות,

ועיבורים אנו חושבים ז', ומלאו שבאמת היתה התקופה הראשונה

שבראשית מחזור שני קדם למולד, ובשביל זה ראו היה לנפית

מחשבון התקופות כמה ששנת התקופה עודף על שנת המולד שהוא

י' כ"א ר"ד, ולפיכך אנו חושבין התקופה לא מראשית השנה בשתי הלל

תקופת ניסן שלאחריו, ובזה כבר השלמנו ח"י שנה שהיה חסר בשביל

שנת התוכי, וחסר עוד ח"י שנה, ולפיכך צריך להסיר ה' ו' תרמ"ג

מהל"ה עודף שנת התקופה על י"ג מולדות, וכ"ז היה אם באמת היו

מתחילין התקופה והמולד יחד בראשית צריחתן, אבל באמת הקדימה

החמה להקיף היקפה מהיקף הלכנה א' כ"ג, היינו יום וכ"ג שעות

ולפיכך אנו מסירים עוד א' כ"ג עם ה' ו' תרמ"ג ועולה ז"ע תרמ"ג.

ולפי דבריהם אנו קו"ל כר"א בין לתקופה ובין למולד, אלא בזה

אנו קו"ל כר"י דהתקופה הראשונה של תשרי שנת היסוד לא

היתה בתחלת ליל ד' אלא בצוף ג' שעות ביום, ולא מטעמי דרבי

יהושע דבניסן נברא העולם, אלא לא התחילה החמה הקפחה

בתחלת ליל ד' אלא בצוף ג' שעות ביום.

אבל דעת רש"י ז"ל לקמן י"ב א' דקו"ל כר"י בין לתקופה ובין

למולד ובניסן נברא העולם, אלא דמולד ראשון היה ביום ד'

עי תרמ"ג, ואין אנו יודעין סיבת הדבר אלא קבלה בידנו כן, וי"ל

נפ"ז הא דמסירין מחשבון התקופות ז"ע תרמ"ג משום חופות

הלכנה ז' ימים מעל"ט והתחילה היקפה ביום ד' שנת שני, לצריחת

עולם, ומאז הותחל מנין שעות עולם, ומלאו דקדמה החמה להקיף

ז"ע תרמ"ג ללכנה, ובזה ניחא דלי"ק קושיות תו' איך יתכן פלוגתה

ר"ה ור"י במולד צ' ימים הלא אפשר לברר, ולפרשי' באמת ליכא

פלוגתא במולד.

ולפי תו' יש לשי' בזה דהרואה חמה בתקופתה צרכות י"ע צ',

דלא יתכן אלא לר"י דבאמת היתה תקופה ניסן ראשונה

בתחלת ליל ד' וי"ע.

עוד יש לשי' לפי תו' הא דכתבו דמנין שעות עולם שאנו חושבין

הוא עם שנת התוכי, דלכאורה אנו מניין שעות אדם הראשון

וכל שנות עשרה דורות שמהלך עד נח, ועשרה דורות שמהלך עד

אברהם, ושנות יתחק ויעקב ושנות ד' מאות שנה מלידת יתחק עד

יציאת מצרים ושנות שמיניאית מלרים עד בנין שלמה ושנות מקדש

ראשון וגלות בבל ושנות בית שני ושנות בגלות, ובכל אלה לא נכנס

שנת התוכי דהא לא שייך למחשב שנת תוכי לשנות חיי אדם, ואמנם

כינחם דמניין לצריחת העולם שאנו מניין הוא מוקדם שנה אחת

משנות הדורות שאמרו בע"ז ע' א' וכ"ה בר"מ הלכות שמיטה פ"י,

ובתו' י"ב א' ס"ל כפרשי' דהלכה כר"י, וכ"ה בתו' לקמן כ"ז א' ד"ה

מלאן. [א"כ, ע"י לק' סק"ח].

לדרכיך שהוא תכלית כבריאת, עוד יש ליישב התיב, כיון דמולד ד"כ ת"ח כ"י במזל מאזנים (כמבואר בלוח ד') ועפי"ר רוב מזל מאזנים הוא בחדש תשרי. (ובפרט לפי"ח מחזור הציבור המיוסד עפי"ח תקופת ר"ח כ"י חל מולד ד"כ ת"ח במזל מאזנים עם ז' ימים קודם מכפי שחל לפי"ח ת"ח). ע"כ שפיר נוכל לכתוב את מולד ד"כ ת"ח בשם הודש תשרי, ודו"ק.

[ישב לקושיה החוט' ר"ה ח' ד"ה ולחקופות].

[כ"ב] עוד יש ליישב לדרכינו הנ"ל ק"ח בתוס' ברי"ח ח' ד"כ ולהקופות דלמכ השבי מולד בכר"ד לחשבון השנים כיון דכ"י מולד תוכו, וכתבו לתוך משום דיוס אחד בשנה חסוב שנה, אמנם לשיטתנו הנ"ל אין לריבין לזה, משום דבאמת גם שנה של מולד בכר"ד, וגם שנה של מולד ד"כ ת"ח שלפניו כ"י בז"צ, שכי מקופים תנועה השנתו שלכן היקף גמור צבילוך המכירות שמי"ג פעם כ"ל וכה דל"ח השבי לפי"ח לחשבון השנים גם הכקפות השנתו משנת מולד ד"כ ת"ח, ל"ק דך"ז נ"ה הקבלה לעשות בכר"ד ראש המחזור, ועיין ברבינו צחי שכתב דגרמז בתוכ"ק מולד בכר"ד כיון דבריאת עולם בשם מ"ב, ומבאשית אחר כל מ"ב אותיות כמה אותיות בכר"ד, בכתחלה בתוכ"ק יש ב' גדולה במלת בראשית, ולאחר מ"ב אותיות יש אות ב' במלת וזכור, ושבו אחר מ"ב אותיות יש אות ד' במלת ויבדל, ע"ש.

[ישב להא דאיתא במד"ר [בראשית כ"ב] דלמד בתשרי בנהיע עשרת הבל קיים מן החג ועד חנוכה. ושלא הי' קיים יותר מחמשים יום, ותמ"ו מאד דהא מן החג ועד חנוכה היא בערך שבעים יום, ומכשי"ב להמ"ד דעלו למטה שנים וירדו שבעה. דלפי"ו נולד הבל בריה.]

[כ"ג] וגם מה מאד מיושב לדרכינו הנ"ל המד"ר (בראשית כ"ג) דלמ"ד בתשרי נבכ"ע עשה ככל קיים מן החג ועד חנוכה, וכלל מודים שלא עשה ככל בעולם יותר מחמשים יום ע"כ, ודברי המד"ר אילו תמוכין מאד וכמו שכתירו המפורשים שם חדא דלמ"ד בתשרי נבכ"ע נברא אדם ברי"ח ולא בחג, ועוד אפי' נימא דבחנו עלמנו נולד ככל, כרי חי קרוב לשבעים יום, וכ"ש להמ"ד דעלו למטה שנים וירדו שבעה דלפי"ו נולד ככל ברי"ח, כרי חי בערך שמונים וארבעים ימים עד חנוכה, אמנם לדרכינו ל"ק כלל דשפיר משכחת אז בז"צ גם מ"ב ועד חנוכה רק חמשים יום, לפי"ח דביארנו דכילוך המכירות של שמי"ג פעם כ"י בלין צמול"ש בראשית תחת נקודת 290, 47 במזל מאזנים, דלפי"ח כבר כ"י צמול"ש בראשית אור ליום ד' חשון משנת מולד גכ"ב תתע"ו, קולע אל השערה בין לחשבון המתינות ובין לחשבון המכירות (וכמו שיתבאר לך מכלותות שחיברתי ע"ז), ומעתה שפיר לא בלין החמשים יום של ככל רק בערב חנוכה ודו"ק,

[ישב להמ"ד הנ"ל גם למ"ד דלא לן כבודו עמי והי' בלין הילוך הפהירות בתחילת ליל שבת.]

[כ"ד] ודע דלא רק להמד"ר הנ"ל דלן כבודו עמו וכילוך המכירות כ"י עד מול"ש, ותיושב

בראיות נכונות ונפלאות מהש"ס ומדרשי חז"ל, אמנם לדרכינו הנ"ל ל"ק דהא במקורות שכבחת מהש"ס ומדרשי חז"ל לחשבון סדר הדורות היא מייירי לבית אדכ"ה, משא"כ תיב"ש מייירי רק ממולד בראשון אחר הקיטרוג של לבנה, אבל לענין חשבון שנות הדורות מאדכ"ר גם התיב"ש מודק דחשבי ממולד וי"ד (אי ס"ל לן כבודו עמו) או ממולד גכ"ב תתע"ו (אי ס"ל לן כבודו עמו) וכנ"ל ודו"ק,

[ישב למה לא נזכר בתלמוד ובמדרשים מפורס מולדות בהר"ר, ויד, גכ"ב תתע"ו, ורק מולד ד"כ ת"ח איתא בתיב"ש.]

[כ"ז] והא דלא נזכר מפורש בכתלמיד ובמדרשים משלש מולדות הללו של בכר"ד, וי"ח,

גכ"ב תתע"ו, ורק מולד ד"כ ת"ח איתא מפורש בתיב"ש, כנ"ל לדרכינו א"ש לנכון מאד. דדוקא מולד ד"כ ת"ח שכי בזמן הנזכר בדיוק ממש בזה היום והשנה והחלק מהשנה, בין לחשבון המתינות ובין לחשבון המכירות, משא"כ ג' מולדות הנ"ל לא הי' באמת בזמן הנזכר באותו יום—ושעכ וחלק מהשנה לפי"ח המכירות שכתממש אז, ורק בזמן אחר מהשנה של זי"ב, וכה דל"ח הזכירו חכמי הציבור אה ג' מולדות הנ"ל צסימנס, של חשבון המכירות כנ"ל, היא כדי שלא יבא בלבול בהשבוטות, דשני שנים ממחזור א' נחשוב עפי"ח המכירות, וכשאר עפי"ח המתינות, לזאת כדי להקל עלינו בחשבון שילכו כולם בקוטב אחד עפי"ח המתינות, חסבו למפרט גם את מולד בכר"ד, וי"ד, גכ"ב תתע"ו, עפי"ח המתינות, אף שכלכו אז צבילוך המכירות וכ"י זמני המולדות הללו צמנים אחרים צחלקי ימי השבוע כמבואר בלוח ט"ז) ודו"ק כיטב.

[ישב על מה שהעירוני על מולד ד"כ ת"ח של התיב"ש, הלא לפי"ח הציבור היא מולד חשון, ואין לומר דס"ל דבחסון נבכ"ע, דהא התיב"ש גופי, מפרש בהר"ר דחסון היא ירחא תנינא.]

[כ"א] ולדרכינו הנ"ל ארווחתא ליישב גם מה שיש להעיר על המולד ד"כ ת"ח של התיב"ש, הלא לפי"ח הציבור כ"י מולד ד"כ ת"ח מולד חשון משנת י"ט למחזור התוכו, כיינו ד"ח תתע"ו לפני מולד בכר"ד, ואין לומר דהתיב"ש באמת יש לו שיטה אחרת בזה וס"ל דבחסון נבכ"ע ז"א דהא מפורש ואלא מהתיב"ש דס"ל דבתשרי נבכ"ע שמתרגס על פסוק בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני, בירחא תנינא הוא ירחא מרחשון ועד כדון לא הוו מתמנן ירחיא אלא בתשרי דכוכ ריש שחא לשללול עלמא, וכן מתרגס על בירחא האתנים, דעתיקיא קרן ז"י ירחא קדמאח כ"י (מלכים א', ח' ב'). אמנם לדרכינו הנ"ל א"ש לנכון מאד, דהתיב"ש לשיטתה אזיל דבז"צ כ"י הולכין המאורות צמכירות שמי"ג פעם כנ"ל, דלפי"ח אהי גם לשיטת התיב"ש דאדכ"ר קידש ראשונה את מולד וי"ד דהיא מולד תשרי, ושפיר כתב דתשרי כ"י קרן ל"י עתיקיא ירחא קדמאח, משום דבאמת כ"י ירחא קדמאח

ב) ואין לדקדק אחריהם. עין צנ"ח [סעיף ה'] מה שכתב זה, וסיים, והנמנע ועושה על פי הדין תטא עליו זרכה:

מהרי"ק שורש ל"ב ומהר"ר איסרלן במרומת הדשן סימן ש"ד ובמהרי"ל ז'ואין לדקדק אחריהם ובחשון שנת השמיטה נפל מחלוקת **הוהעיקר** **ששנת ש"ך ושנת שכ"ו הינה שמיטה** ואם כן יהיה שנת של"ד הצע"ל שמיטה יהי רלון שיבנה בית המקדש ויחזרו אז למנות שמיטין ויובלות כי יבא שלי"ה לפרט"י.

הן העיקר ששנת ש"כ בו. והיינו על פי חשון הרמב"ם [פ"י משמיטה ה"ו], שעל פי חשטנו שנת פ"ט לאלף השישי הינה שנת שמיטה צמי בעל הטור, וצמי ר' לוי קן חצי שנת הרמ"ד, וצמי הרב ב"י שנת ש"ו וש"ג, וצמי הרב מור"ם ז"ל שנת שכ"ו, והכל עולה לחשון הרמב"ם, ועיין מה

שכתבתי בדרישה [סעיף ט'] טעם הרמב"ם. ומחשון זה חדע ממילא שזמנינו הינה שנת השמיטה בשנת שפ"ט, ומהיה עוד במהרה צמינו בשנת שפ"ו, יהי רלון שזוכה במהרה צמינו לקיים המצוה כחוקונה בשמיטה כפנים ושיבת הארץ לה':

ביאור הגר"א

שצטלו צ"ד. וכתב שמיטה לר"ך ג"כ קדוש צ"ד והוא בכלל מ"ש [ר"ה ח' ע"ב] שיש אחר המקדש, ועיין תוס' דערין י"ג א' ד"ה הך כו', וע"ש נספר המרומות שער מ"ה [ס"ד]. והרמב"ן [בספר הזכות שם] דחה דבריו וק"ל דלפלו מדאורייתא טהג כרנג, וכפירוש רש"י [גיטין שם] דרנח פליג על אפי כהא, וע"ש: ד. בדברי מהרי"ק. שם כתב דקמתינ אר' יוסף גיטין ל"ו [ע"א] דאמר שטר שיש בו אחריות נכסים אינו משמע, אע"ג דקאמר דוקא כתיב שמאי, המרמזי נטוף פרק הנז על ינמחו ויבמות ס"י ג"ב] כתב דק"ל כתיב שמאי כהא. וליתא, דהסוגיא כתיב דלא כתיב שמאי, וכמ"ש בעיף ב' וסימן ק"ח סעיף י"א ושאר מקומות, ועיין ש"ך סימן ק"ח ס"ק י"ט, ע"ש: ד. בתרומת הדרשן. שם כתב דקמתינ אחד תירוצא שתיק ר"י [תוס' ע"ז ג"ט ע"א ד"ה בערן במרומות ומעשרות שאין טהג אלא במקומות הסמוכין לא"י כמו בכל ומצרים, אע"ג דחלה טוהגם בכל מקום שדמיא ק"מ לחובט הגוף בעל העיסה ולא בעל הקרקע, וכ"ש השמטת כפסים שהוא חובט הגוף, מ"מ כיון דתורה תלי ליה ביוכל, אע"ג דכל הראשונים כתבו דנהגו במו"ל בכל מקום ונהגו כן בעצמם, אינהו ס"ל כמירוצים אחרים של תוס', ואין לענין שמיטה יש לסמוך אהאי שינוא, וע"ש שדקח עלמו

באר הגולה

שכתבתי בשט"ח בין דרכים דמיים בין דרכים שאינם דמיים וכו', ואף ע"פ שלא הינה משותפת מקובלת כיון שאינו מפורש שלא משמטני בשביעית, לא היה קופר מנהגם כיון שהיה להם טענה. ונלע"ד שמה שכתב במשנה אחרת [שם ס"י ב'] דהוה כאלו התנה שלא משמטני בשביעית וכו', היינו כמה שאין נוהגים לכחוש בין דרכים שאינם דמיים. ו. ע"ש שכתב דמן הקפס יש להחזיק כל המקומות נוהגים בהם טענת שביעית ולהעמידם על דין תורה וכו', אל"כ יתברר שהוא מן המקומות שנהגו לגבות שטרות שעברו עליהם שביעית וכו'. ופסק, שטר שיש בו אחריות אין השביעית משמטתו כתיב שמאי, וכדפסק רב אפי שם [גיטין] דף ל"ו ע"א. ת. וכתב שארי הרב בעל שני לוחות הכתובים שם דף ע"ט ע"ב [ח"א שער האמיתות סוף מצות התלויות בארץ], דאפי' להוציא אהכס נענין שמיטת כפסים שנהג אף בחוק לר"ך וכו', והדבר קל לתקן ע"י פרוכטל וכו'. וכן כתב הרב צ"ח [סעיף ה'] שנשמרצב המנהג עלי טעם לגמרי וכו', והנמנע ועושה על פי הדין תטא עליו הברכה. ושנת השמיטה יהיה א"י"ה שנת תכ"ה, השי"ת יצונו ויחינו את הגאולה למנות גם היוכלות.

הרבה מאל: (ליקוט) ומהר"א איסרלן בתה"ד בו. עיין תוס' דקדושין ל"ו ב' ד"ה כל בו, וי"ל דלפ"י בו. וצפולין ז' א' סוף ד"ה והחזיר ועוד י"ל שמה בו: (ע"כ): ת. והעיקר. כפסק הרמב"ם בשם הגאונים בפרק עשירי דהלכות שמיטה [ה"י] ע"פ הגמרא דערין י"ג א' רב אפי אמר הך שיה בו, וכרנג, כמ"ש רש"י שם [ד"ה רב אפי], אלא שפרש דבשנת ת"ך חרב כמ"ש שם י"ב ב', ודקאמר שם דצמולא שביעית חרב, קאי על משרי שלחחר החורבן, דלוחה שנה שחרב כיון שרוב צנייטו אין נחשב בכלל החורבן, ולכן בכל הספרים ישנים לא נרשין צמ"ו ט' ב' ונטיי חד שחא, ועיין ספך משנה שם [ה"י], וע"ש שם דקאמר ונשקול ממאה חר, כתב [בכ"מ שם ה"ה] בשם הגאונים דלמי אף לרנגן משום דלחחר החורבן לא מנו יובלים לקדש שמיטין, והיהו דערין [ל"א] [ג"מ] ב' מנו יובלין בו, דוקא חמת הית. וכתב [הרמב"ם] עוד שם [ה"י] דכל החשטנות הכל משנת יצירה שהיא שניה לבריאת העולם שאנו מונין. נמלא למנינו חרב הית בשנת ג' אלפים תמכ"ט והיא הינה שנת השביעית כנ"ל, ומשם וילין לא מנו רק ז' ו' כנ"ל, נמלא ששנת ש"ך לאלף השישי, היא לחורבן אלף ותל"א, כי השנת כללי ביובלי בו, כמ"ש בע"ז שם כלו הכל מ' ז', וכן הוא לפרט"י דערין י"ג ע"א ד"ה רב אפי] שפירש דבשנת תכ"א חרב הית והיא הינה מולא שביעית, הוא ג"כ החשטון כחשטון הרמב"ם, רק שפירש דגמרא דע"ז כר' יהודה כמירוק ראשון דערין, כמו שכתב תוס' בע"ז [ט' ע"ב ד"ה האין] בשם רשב"ם ע"ש, וע"ש ברא"ש [ע"ז פ"א ס"י ד], וכתב [הרא"ש] [פ"ו שנת ע"ד] הינה שנת השמיטה, וכל זה לשנה שניה לבריאה והיא שנת ע"ה לבריאה, וכ"כ בעור יו"ד סימן של"א, ולרש"י בשנת פ"ט, וכן עיקר. והוא ג"כ חשטון הרמב"ם. וע"ש צ"י [ד"ה ומ"ש שמיטה], וכ"כ בעור חו"מ [כאן סעיף ט'] כפי גירסתו שם ולרש"י בשנת פ"ט וכן עיקר, וע"ש דמ"מ מה שכתב בשם מהר"ל חצי [ס' קמ"ג] ע"ש. ועוד חידש הרמב"ם שכל החשטנות של הגמרא הכל משנה שניה כנ"ל: (ליקוט) והעיקר בו. דעת רש"י דערין י"ג ע"א] ששנת תכ"א חרב כמו שמוכח הסוגיא בין למירוק ראשון בין למירוק דרב אפי, והסוגיא דע"ז [ט' ע"ב] דע"ב הוא לר' יהודה, ל"ל כמירוק ראשון, וכ"כ תוס' בע"ז שם [ד"ה האין] ופ' כר"י ע"ש. אצל רש"י בע"ז שם [ד"ה נטפין] כתב ששנת ת"כ חרב הית וכ"כ אפי דערין [וכר"מ] [ע"כ] * [וכ"י]. והנה לשני הפירושים קשה, לפירוש הראשון קשה, דהא בע"ז שם משמע דמת"ך חרב כמ"ש א' מלכות פרס בו, ושם אפי טעמי תנא בו, אפי טעמי תנא בו, ושם ב' איכא ביניהו תלם שנין. ולפירוש השני קשה סוגיא דערין, דמשמע דרב אפי תירין אליבא דרנגן, ועיין תוס' שם [בע"ז ד"ה האין] ורא"ש [שם פ"א ס"י ד]. וחשטון הרמב"ם [פ"י משמיטה ה"י] הוא כפרש"י דערין, ולדידה כל הסוגיות עולין יפה, ופסק ג"כ כרנגן, והרא"ש שם פירש כרש"י שם דמשנת ת"ך מחמילין למנות, דרב אפי אליבא דר' יהודה, וכ"כ הטור [כאן סעיף ט'] בשם ר"י, והוא שנה קודם למנין הרמב"ם ורש"י, ודעת ר"ת ור"ם בחוס' דע"ז שם כדעת רמב"ם ורש"י, אלא שגורם וינצור תרמי שנין, ור"ל למנין מלכות יון וכמירוק ראשון דגמרא דערין, והוא מכוון לפירוש רש"י דערין, וכן פירש רשב"ם שם [בחו"ט], אלא שלפירוש ר"ת אל"ל דתכ"א חרב, דלא קאי שם כלל בחורבן הית, אלא לחשטון השטרות, והיהו דערין י"ל כפירוש הרמב"ם, דשנה שאחר החורבן קאמר וכנ"ל (ע"כ): (ליקוט) מה שכתב הטור [סעיף ט'] ולרש"י בשנת פ"ט. היינו רש"י דערין י"ג ע"א ד"ה רב אפי] שכתב דכל מה דפרין שם, היינו דבשביעית חרב, ומשני דצמולא שביעית חרב, וכתב שם דבשנת תכ"א חרב, וכ"כ תוס' בע"ז [ט' ע"ב ד"ה האין] בשם רשב"ם, ומה שכתב הטור (ב) שם ולר"י בשנת פ"ח, הוא דעת רש"י בע"ז [שם ד"ה נטפין] ששנת ת"ך חרב והיא הינה מולא שביעית, וכן דעת הרא"ש שם בע"ז [פ"א ס"י ד], וע"ש שישב קושית תוס' (ע"כ): * והעיקר ששנת. כן הוא על פי חשטון הרמב"ם [פ"י משמיטה ה"י] שהוא כשיטת רש"י דערין י"ג ע"א ד"ה רב אפי] ורשב"ם

מליקוטים
בסוף מה דורת
קניסטרוב מספר
פאת השילוח

בחו"ט [ט' ע"ב ד"ה האין] ור"ם שם, אלא שחידש דכל החשטנות של גמרא שם [ע"ז ט' ע"א] דמנין הית ומורטו ב' אלפים תוהו בו, הוא הכל מליירת אל"ס הראשון, ומשמיטתו הוא מנהר"ד שהוא שנת תוהו, שנה קודם, כמ"ש תוס' בע"ז ד"ה [פ' ב' ד"ה לתקופות]. אצל שאר פוסקים לא כתבו כן, וכן הרא"ש בע"ז שם [פ"א ס"י ד] כתב שנת ע"ג לאלף השישי שמיטה, ולר"י שנת ע"ד. אלא ל"ל כי גם חשטנו לבריאת עולם שהוא יצירת אל"ס הראשון, אלא משום שאמרו [בראשית רבה פ"שה ל"ד, י"א] שנת המטל לא שימשו המאורות, אצל למנין מופעים אותה בכלל השנים, ולפיכך לר"ך למשבו המולד לאחור ד"ה תתפ"ו קודם, ובה יתא מה שנתקשו כל המפרשים [עיין בפירוש לפ"ו פק"ה ה"ח] דלמה לן למיחשב משנת תוהו שלא היו מאורות כלל, ודקו משום אופן ה' ימיים שקודם לאל"ס, וכתב הם עלמם שיה דוקק גדול, דלמי ג"מ תוהו, למשבו מהיצירה, ומה שכתבו [בראשית ד' ו'] ונת בן שש מאות שנה. היינו אסתלת, כמ"ש צ"ח [י"ג] [ב' ע"ש], וכאן יש יומר מחודש

פתחי תשובה

ישראל בעל תרומת הדשן חתרו דרכים לקיים המנהג, אבל הם דחוקים מאד וליתנייהו אליבא דהלכתא, ועיין בדבריהם ותמצא שאין לנו על מה לסמוך, עכ"ל. ועיין באר הגולה אות ח' בשם השליה והרב בעל הבי"ח ז"ל. גם

חידושי חתם סופר

יהיה שמיטה א"י"ה שנת תתפ"ו הצע"ל [ושנת תתק"ג], יהי רלון שיבנה בית המקדש בשנת ת"ר הצע"ל: